

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (kolmas jaosto)
27 päivänä kesäkuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa T-172/98 ja T-175/98—T-177/98,

Salamander AG, kotipaikka Kornwestheim (Saksa), edustajinaan asianajajat O. W. Brouwer, Amsterdam ja Bryssel, ja F. P. Louis, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto M. Loesch, 11 rue Goethe,

Una Film "City Revue" GmbH, kotipaikka Wien (Itävalta), edustajanaan asianajaja R. Borgelt, Düsseldorf, avustajanaan Bambergin yliopiston professori M. Dausès, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Reding ja Felten, 2 rue Jean-Pierre Brasseur,

Alma Media Group Advertising SA & Co. Partnership,

Panel Two and Four Advertising SA,

Rythmos Outdoor Advertising SA,

Media Center Advertising SA,

kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajinaan asianajajat H. Papaconstantinou, Ateena, É. Morgan de Rivery, Pariisi, ja J. Derenne, Pariisi ja Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto A. Schmitt, 7 Val Sainte-Croix,

Zino Davidoff SA, kotipaikka Fribourg (Sveitsi),

ja

Davidoff & Cie SA, kotipaikka Geneve (Sveitsi),

* Oikeudenkäyntikielät: englanti ja saksa.

edustajanaan asianajaja R. Wägenbaur, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt ja Medernach, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajina,

joita tukevat

Markenverband eV, kotipaikka Wiesbaden (Saksa), edustajanaan asianajaja K. Bauer, Köln, avustajanaan Bambergin yliopiston professori M. Dauses, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto M. Loesch, 11 rue Goethe,

ja

Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figli SpA, kotipaikka Valdagno (Italia), edustajanaan asianajaja L. Magrone Furlotti, Rooma, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto A. Schmitt, 7 Val Sainte-Croix,

väliintulijoina asiassa T-172/98,

ja

Lancaster BV, kotipaikka Amsterdam (Alankomaat), edustajanaan asianajaja R. Wägenbaur, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Arendt ja Medernach, 8—10 rue Mathias Hardt,

väliintulijana asiassa T-177/98,

vastaan

Euroopan parlamentti, asiamiehinään oikeudellisen yksikön osastopäällikkö C. Pennera ja asioissa T-172/98 ja T-176/98 oikeudellisen yksikön virkamies M. Moore, ja asioissa T-175/98 ja T-177/98 oikeudellisen yksikön virkamies

M. Berger, prosessiosoite Luxemburgissa Euroopan parlamentin pääsihteeristö, Kirchberg,

ja

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön johtaja R. Gosalbo Bono ja asiassa T-172/98 oikeudellisen yksikön virkamies A. P. Feeney ja asioissa T-175/98, T-176/98 ja T-177/98 oikeudellisen yksikön virkamiehet S. Marquardt ja A. P. Feeney, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasiainosaston ylijohtaja A. Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

vastaaajina,

joita tukevat

Suomen tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston lainsäädäntöneuvos T. Pynnä ja H. Rotkirch, prosessiosoite Luxemburgissa Suomen suurlähetystö, 2 rue Heinrich Heine,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään asioissa T-175/98 ja T-177/98 oikeudellisen yksikön virkamiehet U. Wölker ja I. Martinez del Peral ja asioissa T-172/98 ja T-176/98 I. Martinez del Peral ja M. Schotter, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta, asiamiehenään M. Ewing, prosessiosoite Luxemburgissa Yhdistyneen kuningaskunnan suurlähetystö, 14 boulevard Roosevelt,

ja

Ranskan tasavalta, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston kansainvälistä kauppaoikeutta ja yhteisön oikeutta koskevien asioiden jaoston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja tehtävään määrätty R. Losli-Surrans, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

väliintulijoina,

joissa kantajat vaativat tupakkatuotteiden mainontaa ja niiden hyväksi tapahtuvaa sponsorointia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 6 päivänä heinäkuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/43/EY (EYVL L 213, s. 9) kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Azizi ja M. Jaeger,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 25.11.1999 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 1 Tupakkatuotteiden mainontaa ja niiden hyväksi tapahtuvaa sponsorointia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 6 päivänä heinäkuuta 1998 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 98/43/EY (EYVL L 213, s. 9; jäljempänä direktiivi 98/43/EY tai riidanalainen direktiivi) säädetään muun muassa seuraavaa:

”1 artikla

Tämän direktiivin tarkoituksena on tupakkatuotteiden mainontaa ja niiden hyväksi tapahtuvaa sponsorointia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentäminen.

2 artikla

Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. 'tupakkatuotteilla' tupakasta kokonaan tai osittain valmistettuja, poltettavaksi, sieraimiin vedettäväksi, imeskeltäväksi tai pureskeltäväksi tarkoitettuja tuotteita;
2. 'mainonnalla' liikeroimintaan liittyvää viestintää, jonka tarkoituksena on tupakkatuotteen myynnin edistäminen tai jolla on suora tai välillinen tupakkatuotteen myyntiä edistävä vaikutus, mukaan lukien mainonta, jolla tupakkatuotetta suoraan mainitsematta yritetään kiertää mainontakielto käyttämällä tupakkatuotteiden nimiä, tavaramerkkejä, symboleja tai muita erottavia piirteitä;
3. 'sponsoroinnilla' sellaista julkista tai yksityistä tapahtumalle tai toiminnalle annettavaa tukea, jonka tarkoituksena on tupakkatuotteiden edistäminen tai joka suoraan tai välillisesti vaikuttaa tupakkatuotteita edistävästi;
4. 'tupakan myyntipisteellä' paikkaa, jossa tupakkatuotteet ovat myynnissä.

3 artikla

1. Mainonta ja sponsorointi kaikissa muodoissaan on yhteisössä kielletty, sanottu kuitenkin rajoittamatta direktiivin 89/552/ETY soveltamista.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot saavat sallia, että muiden tuotteiden tai palvelujen mainonnassa käytetään nimeä, jota vilpittömässä mielessä jo käytetään sekä tupakkatuotteista että muista tuotteista tai palveluista, joita sama yritys tai eri yritykset ovat pitäneet kaupan tai tarjonneet ennen 30 päivää heinäkuuta 1998.

Tätä nimeä voidaan kuitenkin käyttää ainoastaan muodossa, joka selvästi erottuu tupakkatuotteesta käytetystä nimestä, ja ilman tupakkatuotteesta jo käytettyä muuta erottavaa tunnusta.

— —

6 artikla

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 30 päivänä heinäkuuta 2001. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

— —

8 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.*”

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

- 2 Salamander AG, joka on kantajana asiassa T-172/98, on Saksan oikeuden mukaan perustettu yritys, jonka toimialaan kuuluu kenkien ja saapikkaiden valmistaminen. Sen hallussa on vuodesta 1978 lähtien ollut ”Camel”-merkin omistajan R. J. R. Nabiskon myöntämä lisenssi, jonka nojalla sillä on oikeus valmistaa ja pitää kaupan ”Camel Boots” -nimisiä kenkiä. Tämä tuote muodostaa noin 20 prosenttia kantajan vuosittaisesta liikevaihdosta ja noin 30 prosenttia sen kokonaistuotosta.

- 3 Una Film ”City Revue” GmbH (jäljempänä Una Film), joka on kantajana asiassa T-175/98, on Itävallan oikeuden mukaan perustettu yritys, jonka toimialaan kuuluu mainoselokuvien levittäminen elokuvateattereihin. Se toteaa olevansa Itävallan oikeuden mukaan perustetun Austria Tabak -nimisen yrityksen, jolla on Itävallassa yksinoikeus tupakkatuotteiden mainontaan, ainoa yhteistyökumppani. Una Film on siis ainoa yritys, joka edellä mainitussa maassa levittää elokuvateattereihin tupakkatuotteita koskevia mainoselokuvia.

- 4 Alma Media Group Advertising SA & Co. Partnership, Panel Two and Four Advertising SA, Rythmos Outdoor Advertising SA ja Media Center Advertising SA (jäljempänä Alma Media -yhtymän yhtiöt), jotka ovat kantajina asiassa T-176/98, ovat Kreikan oikeuden mukaan perustettuja Alma Media -yhtymään kuuluvia yrityksiä, joiden toimialaan kuuluu kolmessa Kreikan kaupungissa, eli Ateenassa, Thessalonikissa ja Kalamariassa julkisilla paikoilla sijaitsevien mai-

nostilojen myynti. Ne ovat tehneet näiden kaupunkien viranomaisten kanssa sopimuksia, joiden perusteella ne ovat sitoutuneet asentamaan ja ylläpitämään mainostauluja ja sellaista yleisessä käytössä olevaa taajamairtaimistoa, jota tietyn edellytyksin voidaan käyttää erityisesti tupakkatuotteiden huomattavankin laajaan mainontaan. Nämä kantajat toteavat, että 90 prosentin suuruisen markkinaosuutensa vuoksi ne ovat Kreikan merkittävimpiä sellaisia yrityksiä, jotka antavat käyttöön mainostilaa tähän tarkoitetuissa tauluissa ja käyttävät taajamairtaimistoa, ja huomauttavat, että tupakkatuotteita mainostetaan Kreikassa pääasiallisesti näillä tavoin.

- 5 Zino Davidoff SA ja Davidoff & Cie SA (jäljempänä Davidoff-yhtiöt), jotka ovat kantajina asiassa T-177/98, ovat Sveitsin oikeuden mukaan perustettuja yhtiöitä. Zino Davidoff SA on ”Davidoff”-merkin oikeudenhaltija tupakkatuotteita lukuun ottamatta. Tällä perusteella se myöntää muille yrityksille lupia, joiden nojalla ne voivat kaupallisesti hyödyntää ”Davidoff”-merkkiin ja siihen liittyviin merkkeihin kuuluvia muita tuotteita, kuten kosmetiikka- ja nahkateollisuus-tuotteita. Davidoff & Cie SA on ”Davidoff”-merkin oikeudenhaltija tupakkatuotteiden ja tupakointitarvikkeiden (sytyttimet, sikarinleikkurit ja -kostuttimet) osalta.
- 6 Salamander, Una Film, Alma Media -yhtymän yhtiöt ja Davidoff-yhtiöt ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 19.10., 23.10. ja 26.10.1998 jättämillään kannekirjelmillä nostaneet kanteet, jotka on rekisteröity numeroilla T-172/98, T-175/98, T-176/98 ja T-177/98.
- 7 Davidoff-yhtiöt ovat ilmoittaneet rajaavansa kanteensa siten, että se koskee ennen direktiivin julkaisemispäivää eli 30.7.1998 käytettyjen merkkien sponsointi- ja mainontakieltoa siltä osin kuin tämä kielto koskee muita tuotteita kuin tupakkatuotteita.
- 8 Parlamentti ja neuvosto ovat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.12.1998, 21.12.1998, 8.1.1999, 14.1.1999 ja 15.1.1999 jättämässään erilli-

sissä asiakirjoissa esittäneet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan perusteella edellä mainittuja neljää asiaa koskevia oikeudenkäyntiväitteitä.

- 9 Salamander, Una Film, Alma Media -yhtymän yhtiöt ja Davidoff-yhtiöt ovat 10.3.1999, 6.4.1999 ja 15.4.1999 esittäneet huomautuksensa näistä oikeudenkäyntiväitteistä.
- 10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on 16.12.1998 päivätyllä kirjeellä kehottanut asianosaisia esittämään huomautuksensa siitä, että oikeudenkäyntejä mahdollisesti lykätään tai asiat saatetaan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäviksi siitä syystä, että Saksan liittotasavalta on 19.10.1998 nostonut direktiiviä 98/43/EY koskevan kumoamiskanteen (asia C-376/98). Salamander ja Alma Media -yhtymän yhtiöt (7.1.1999 jätetyt vastaukset), parlamentti (asiassa T-172/98 5.1.1999 ja asiassa T-176/98 8.1.1999 jätetyt vastaukset) ja neuvosto (asioissa T-172/98 ja T-176/98 8.1.1999 jätetyt vastaukset) ovat noudattaneet tätä kehoitusta, sillä kaikki asianosaiset Alma Media -yhtymän yhtiöitä lukuun ottamatta olivat jo ottaneet kantaa tähän kysymykseen kanteen liitteinä olleissa kirjelmässä tai asiakirjoissa, joissa ne olivat esittäneet oikeudenkäyntiväitteen.
- 11 High Court of Justice (Yhdistynyt kuningaskunta) on 2.3.1999 esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle direktiivin 98/43/EY pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisupyynnön, joka on kirjattu numerolla C-74/99.
- 12 Suomen tasavalta, komissio, Yhdistynyt kuningaskunta ja Ranskan tasavalta toimittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 4.3., 17.3., 19.3., 23.3. ja 25.3.1999 väliintulohakemukset, joissa ne pyysivät saada osallistua asioita T-172/98 ja T-175/98—T-177/98 koskeviin oikeudenkäynteihin tukeakseen parlamentin ja neuvoston vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi nämä hakemukset 2.7., 5.7. ja 7.7.1999 antamallaan määräyksillä.

- 13 Markenverband eV ja Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figli SpA toimittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 15.4. ja 30.5.1999 väliintulohakemukset, joissa ne pyysivät saada osallistua asiaa T-172/98 koskevaan oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi nämä hakemukset 7.7. ja 21.7.1999 antamallaan määräyksillä.
- 14 International Chamber of Commerce toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.3.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua asiaa T-177/98 koskevaan oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajien vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hylkäsi tämän hakemuksen 7.7.1999 antamallaan määräyksellä.
- 15 Lancaster BV toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 18.3.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua asiaa T-177/98 koskevaan oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajien vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtaja hyväksyi tämän hakemuksen 2.7.1999 antamallaan määräyksellä.
- 16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kehottanut asioiden T-172/98, T-175/98, T-176/98 ja T-177/98 väliintulijoita esittämään kanteen tutkittavaksi ottamiseen liittyvät huomautuksensa.
- 17 Ranskan tasavalta ja Yhdistynyt kuningaskunta eivät ole esittäneet väliintulokirjelmää edellä mainituissa neljässä asiassa.
- 18 Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figli ei ole esittänyt väliintulokirjelmää asiassa T-172/98.

- 19 Lukuun ottamatta Suomen tasavaltaa, Yhdistynyttä kuningaskuntaa ja Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figliä, asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on kuultu kunkin asian osalta erikseen 25.11.1998 pidetyissä istunnoissa.
- 20 Työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti määrätään, että asiat T-172/98, T-175/98, T-176/98 ja T-177/98 käsitellään yhdessä tuomiota varten.

Asianosaisten ja väliintulijoiden vaatimukset

- 21 Kantajat vaativat väliintulijoiden Markenverband ja Lancaster tukemina, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää oikeudenkäyntiväitteen

— kumoaa direktiivin 98/43/EY

— toissijaisesti asioiden T-172/98 ja T-175/98 osalta, kumoaa direktiivin 98/43/EY 3 artiklan

— velvoittaa vastaajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Kantajat vaativat myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin luopuu asian käsittelystä sen vuoksi, että yhteisöjen tuomioistuimessa on vireillä asia C-376/98.

23 Vastajaat vaativat väliintulijoina esiintyvien Suomen tasavallan ja komission tukemina, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkittavaksi ottamatta

— toissijaisesti lykkää asian käsittelyä ja odottaa asiassa C-376/98 annettavaa ratkaisua

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

24 Parlamentti ja neuvosto ovat Suomen tasavallan, Ranskan tasavallan, Yhdistyneen kuningaskunnan ja komission tukemina esittäneet työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohtaan perustuvan oikeudenkäyntiväitteen. Ne vaativat, että kanteet on jätettävä tutkittaviksi ottamatta riidanalaisen direktiivin luonteen vuoksi ja siitä syystä, ettei se koske kantajia suoraan eikä erikseen EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan neljäs kohta) tarkoitettu tavoin.

Sen seikan merkitys, että kanteiden kohteena on direktiivi

- 25 Neuvosto viittaa asiassa T-99/94, Asocarne vastaan neuvosto, 20.10.1994 annettuun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräykseen (Kok. 1994, s. II-871), jota koskeva valitus on hylätty asiassa C-10/95 P, Asocarne vastaan neuvosto, 23.11.1995 annetulla yhteisöjen tuomioistuimen määräyksellä (Kok. 1995, s. I-4149) ja väittää, että EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa ei anneta yksityisille oikeutta nostaa direktiivejä koskevaa suoraa kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa. Se toteaa, että vaikka katsottaisiinkin, että direktiivit voidaan edellä mainitun artiklan sanamuodon vastaisesti rinnastaa asetuksiin, jotta direktiivin ”muodossa tehdyt” päätökset voitaisiin riitauttaa, riidanalainen direktiivi ei ole ”verhottu” päätös eikä siinä ole sellaisia erityisiä säännöksiä, jotka olisivat kantajia erikseen koskevia päätöksiä.
- 26 Kantajat viittaavat asiassa T-135/96, UEAPME vastaan neuvosto, 17.6.1998 annettuun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomioon (Kok. 1998, s. II-2335, 63 kohta) ja väittävät, ettei luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostamaa kumoamiskannetta voida jättää tutkittavaksi ottamatta ainoastaan sillä perusteella, että sen kohteena on direktiivi. Salamander lisää, että huomioon on myös otettava kantajien pääasiallinen perustelu, jonka mukaan vastaajat ovat ylittäneet toimivaltansa antamalla direktiivin 98/43/EY, sillä se koskee alaa, jota ei voida säännellä direktiivillä. Näin ollen ei voida väittää, ettei kantajilla ole oikeutta riitauttaa kyseistä toimenpidettä vain sen vuoksi, että se on direktiivi. Kanteiden tutkittavaksi ottaminen riippuu yksinomaan siitä, katsotaanko direktiivin 98/43/EY koskevan kantajia suoraan ja erikseen.
- 27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa ei anneta yksityisille oikeutta nostaa direktiivejä koskevia suoria kanteita yhteisöjen tuomioistuimessa.
- 28 Vaikka katsottaisiinkin, että direktiivit voidaan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan sanamuodon vastaisesti rinnastaa asetuksiin ja että direktiivin ”muodossa tehdyt” päätökset voidaan näin ollen riitauttaa, nyt

esillä olevassa asiassa on todettava, että riidanalainen direktiivi ei ole ”verhottu” päätös eikä siinä ole sellaisia erityisiä säännöksiä, jotka olisivat kantajia erikseen koskevia päätöksiä. Viimeksi mainitut eivät sitä paitsi ole väittäneet, ettei direktiivi 98/43/EY sellaisenaan olisi EY:n perustamissopimuksen 189 artiklassa (josta on tullut EY 249 artikla) asetettujen edellytysten mukainen. Todellisuudessa on kyse lainsäädäntötoimesta, sillä direktiivi koskee yleisesti ja abstraktisti kaikkia sellaisia jäsenvaltioiden taloudellisia toimijoita, jotka 30.7.2001 lähtien täyttävät siinä mainitut edellytykset, ja sen soveltamisen edellytyksenä jäsenvaltioissa on lisäksi, että se pannaan kansallisin toimenpitein täytäntöön kaikissa kansallisissa oikeusjärjestyksissä.

- 29 On myös syytä muistuttaa, että vaikka direktiivi sitookin lähtökohtaisesti ai-noastaan niitä, joille se on osoitettu, eli jäsenvaltioita, se on yleensä välillinen lainsäädäntö- tai hallintotoimi. Yhteisöjen tuomioistuim on lisäksi jo useaan otteeseen määritellyt direktiivin soveltamisalaltaan yleiseksi toimeksi (ks. asia 70/83, Kloppenburg, tuomio 22.2.1984, Kok. 1984, s. 1075, 11 kohta; asia C-298/89, Gibraltar v. neuvosto, tuomio 29.6.1993, Kok. 1993, s. I-3605, 16 kohta; asia 160/88 R, Fédération européenne de la santé animale ym. v. neuvosto, määräys 13.7.1988, Kok. 1988, s. 4121, 28 kohta ja em. asia Asocarne v. neuvosto, määräys 23.11.1995, 29 kohta).
- 30 Useimpiin asianomaisiin taloudellisiin toimijoihin sovellettava lainsäädäntötoi-mikin voi kuitenkin tietyissä olosuhteissa koskea suoraan ja erikseen tiettyjä niistä (ks. asia 11/82, Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomio 17.1.1985, Kok. 1995, s. 207, 11—32 kohta; asia C-152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok. 1990, s. I-2477, 11—13 kohta; asia C-358/89, Extramet In-dustrie v. neuvosto, tuomio 16.5.1991, Kok. 1991, s. I-2501, 13—18 kohta ja asia C-309/89, Codorniu v. neuvosto, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. I-1853, 19—22 kohta).
- 31 On siis tutkittava, koskeeko riidanalainen direktiivi kantajia suoraan ja erikseen.

Koskeeko direktiivi 98/43/EY kantajia suoraan ja erikseen

Asianosaisten ja väliintulijoiden väitteet ja niiden perustelut

- 32 Kantajat väittävät pääasiallisesti, että edellytys, jonka mukaan riidanalaisen toimenpiteen on koskettava luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä suoraan, liittyy tämän toimenpiteen laatua koskevaan kysymykseen, sillä tämän toimenpiteen on oltava riittävän selkeä ja ehdoton, jotta sillä sellaisenaan voitaisiin asettaa velvollisuuksia näille henkilöille ja näin vaikuttaa heidän yksittäisiin oikeuksiinsa. Kantajat katsovat, että riidanalainen direktiivi on laadultaan tällainen.
- 33 Ensinnäkin kantajat väittävät, että direktiivi 98/43/EY vaikuttaa jo sellaisenaan kantajien oikeudelliseen ja tosiasialliseen tilanteeseen, toisin sanoen ennen kuin se on täytäntöönpantu kansallisissa oikeusjärjestyksissä, minkä on tapahduttava viimeistään 30.7.2001.
- 34 Kantajien mukaan direktiivillä on jo nyt oikeusvaikutuksia.
- 35 Ensinnäkin viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä ilmenee Markenverbandin mukaan, että jäsenvaltioiden on direktiivin täytäntöönpanolle säädetyin määräajan kuluessa pidätyttävä toteuttamasta toimenpiteitä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyin tavoitteen toteuttamisen (asia C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, tuomio 18.12.1997, Kok. 1997, s. I-7411, 45 kohta). Tätä kieltoa toteuttaa direktiivin tavoitteiden vastaisia toimenpiteitä on pidettävä yleisenä oikeusperiaatteena, jota sekä jäsenvaltioiden julkisoikeudellisten toimijoiden että kaikkien kantajien kaltaisten yksityis-oikeudellisten oikeussubjektien on noudatettava.

- 36 Toiseksi Una Film katsoo olevansa sellaisessa erityisessä oikeudellisessa tilanteessa, jossa sillä on velvollisuus noudattaa direktiiviä 98/43/EY jo ennen sen täytäntöönpanoa. Se muistuttaa tältä osin, että vaikka direktiiveillä ei voidakaan asettaa velvollisuuksia yksityisille eikä niihin näin ollen voida vedota tällaisia henkilöitä vastaan (asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 723, 48 kohta ja asia C-91/92, Faccini Dori, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3325, 24 kohta), näin ei ole kuitenkaan silloin, kun sen oikeussubjektin, jota vastaan direktiiviin vedotaan, on sen oikeudellisesta muodosta riippumatta katsottava olevan julkisoikeudellinen oikeushenkilö. Asian on viime aikoina katsottu olevan näin sellaisten yksityisyriyten osalta, jotka ovat valtion valvonnan tai hallinnan alaisia taikka joilla on muitakin oikeuksia niiden oikeuksien lisäksi, jotka perustuvat yksityisten oikeussubjektien välisiin suhteisiin sovellettaviin sääntöihin (asia C-188/89, Foster ym., tuomio 12.7.1990, Kok. 1990, s. I-3313, 18—20 kohta). Lisäksi valtion ja siihen edellä mainitun oikeuskäytännön perusteella rinnastettavien kokonaisuuksien on direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräajan kuluessa pidätyttävä antamasta säännöksiä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen (em. asia Inter-Environnement Wallonie, tuomion 45 kohta).
- 37 Una Film toteaa täyttävänsä em. asiassa Foster annetussa tuomiossa asetetut edellytykset ja huomauttaa, että vaikka se ei olekaan julkinen yritys, se on Austria Tabak -yrityksen ainoa yhteistyökumppani ja että sillä on tällä perusteella tosiasiallinen monopoli tupakkatuotteiden mainonnassa Itävallan elokuvateattereissa. Tällä yrityksellä oli ollut Itävallassa lakiin perustuva monopoli tupakan viljelyyn, tuontiin ja myyntiin siihen asti, kun mainittu maa vuonna 1995 liittyi yhteisöön, minkä jälkeen myös muiden tupakkatuotteita myyvien tukku-kauppojen perustaminen sallittiin. Yritys yksityistettiin osittain vuonna 1997 siten, että 50,5 prosenttia pääomasta jäi Itävallan valtion omistukseen. Huolimatta lakiin perustuvan monopolin lakkauttamisesta ja osittaisesta yksityistämisestä Austria Tabak on säilyttänyt määräävän asemansa kyseisillä markkinoilla ja pysynyt EY:n perustamissopimuksen 90 artiklassa (josta on tullut EY 86 artikla) tarkoitettuna julkisena yrityksenä. Una Film toteaa näin ollen, että sillä on tämän erityislaatuisen tilanteen vuoksi samalla perusteella kuin valtion viranomaisilla velvollisuus jo nyt noudattaa direktiiviä 98/43/EY, vaikkei sitä olekaan saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä.
- 38 Una Film lisää, ettei tähän päätelmään vaikuta se, että sen monopoli perustuu sen ja yksityisoikeudellisen, mutta valtion valvonnassa olevan Austria Tabakin väli-

seen sopimussuhteeseen. Yhteisöjen tuomioistuin on asiassa 249/81, komissio vastaan Irlanti, 24.11.1982 antamassaan tuomiossa (Kok. 1982, s. 4005, 10 ja 15 kohta) pitänyt Irlannin hallituksen tätä tarkoitusta varten perustaman yksityisoikeudellisen yhtiön järjestämää irlantilaisten tuotteiden mainoskampanjaa Irlannin syyksi luettavana vaikutukseltaan vastaavia toimia koskevan kiellon rikkomisena ja hylännyt kyseisen maan esittämän perustelun, jonka mukaan tämän mainoskampanjan oli toteuttanut valtiosta oikeudellisesti selvästi erillinen oikeushenkilö.

- 39 Direktiivillä on Una Filmin mukaan jo nyt tosiasiallisia vaikutuksia.
- 40 Una Film väittää nimittäin, että sille aiheutuu nykyisin, siis jo ennen direktiivin täytäntöönpanoa, tappiota tilausten vähennyttä. Salamander ja Davidoff-yhtiöt toteavat, että riidanalainen direktiivi aiheuttaa jo nyt merkittävää epävarmuutta näiden tuotteiden lähitulevaisuuden kaupanpitämisedellytyksistä, koska siinä säädetään viimeistään 30.7.2001 voimaantulevasta periaatteellisesta mainontakiellosta, joka koskee tupakkatuotteiden nimillä kaupan pidettyjä tuotteita ja asetetaan poikkeamiselle erittäin tiukat edellytykset. Koska tuotteita pidetään kaupan erittäin kilpailluilla markkinoilla, vähittäiskauppioiden on Una Filmin mukaan pakko jo nyt päättää, jatkavatko ne näiden tuotteiden jakelua niidenkin tappioiden uhalla, joita niille saattaa syntyä mainontakiellon voimaantulon jälkeen, vai hankkivatko ne tuotteet sellaisilta kilpailevilta yrityksiltä, jotka pitävät kaupan edellä mainitun kiellon piiriin kuulumattomia tuotteita. Salamanderin ja Davidoff-yhtiöiden mukaan tämä aiheuttaa myyntimäärien romahduksen ja näin ollen liikevaihdon erittäin voimakkaan vähentymisen.
- 41 Lancaster muistuttaa, että jäsenvaltio voi myöntää direktiivin 98/43/EY 3 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen vain, jos muun tuotteen nimeä ”käyt[etään] — — muodossa, joka selvästi erottuu tupakkatuotteesta käytetystä nimestä, ja ilman tupakkatuotteesta jo käytettyä muuta erottavaa tunnusta”. Koska tupakkatuotteiden mainontakiellosta tehtävän poikkeuksen myöntämisedellytykset on jätetty osittain jäsenvaltioiden harkintaan, tällä hetkellä on mahdotonta tietää, tulevatko jäsenvaltiot vaatimaan nykyisten merkkien muut-

tamista. Tämän tilanteen synnyttämän epävarmuuden lisäksi Lancaster korostaa, että poikkeuksen myöntämisedellytykset eivät todennäköisesti tule olemaan yhdenmukaisia ja että tämä on mainonnan ja siis palvelujen ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden este. Nämä vaikeudet voitaisiin ratkaista säätämällä vastavuoroisuuslauseke, joka takaisi, että tietyn jäsenvaltion hyväksymä direktiivin 98/43/EY mukainen merkki tunnustettaisiin myös muissa valtioissa. Kantajan mukaan direktiivin 98/43/EY 3 artiklan 2 kohdassa ei nimenomaisesti säädetä tällaisesta lausekkeesta eikä se ole siitä pääteltävissä. Sen mukaan tämä oikeudellinen epävarmuus tulee todennäköisesti aiheuttamaan oikeusriitoja ja sakkojen määräämisiä sillä seurauksella, että tukkukauppiat tulevat tästä lähtien uhkaamaan riidanalaisten muiden tuotteiden tilausten purkamisella.

- 42 Kantajat toteavat tältä osin, että käsitys, jonka mukaan direktiivi 98/43/EY tuottaa oikeusvaikutuksia vasta sen jälkeen, kun se on pantu täytäntöön kansallisessa oikeudessa, on täysin teoreettinen ja todellisuudelle vieras.
- 43 Toiseksi riidanalainen direktiivi koskee täytäntöönpanonsa jälkeen kantajia suoraan ja siis kansallisista täytäntöönpanotoimista riippumatta.
- 44 Tämä koskee Una Filmiä ja Alma Media-yhtymän yhtiöitä siitä syystä, että ne mainostavat tupakkatuotteita. Direktiivillä 98/43/EY nimittäin kielletään tällainen mainonta eikä siinä jätetä jäsenvaltioille minkäänlaista harkintavaltaa kiellettyjen mainostustapojen tai kiellon voimaantuloajankohdan suhteen.
- 45 Tämä koskee myös Salamanderia, Davidoff-yhtiöitä ja vielä Una Filmiä, koska ne mainostavat sellaisia muita tuotteita, jotka eivät ole tupakkatuotteita, mutta joita pidetään kaupan tupakkatuotteen nimellä. Tähän päätelmään ei kantajien

mukaan vaikuta se, että jäsenvaltioilla on direktiivin 98/43/EY 3 artiklan 2 kohdan nojalla mahdollisuus myöntää poikkeus.

- 46 Edellä mainittua poikkeusta lukuun ottamatta sellaisten muiden tuotteiden mainostaminen, jotka eivät ole tupakkatuotteita, mutta joita pidetään kaupan tupakkatuotteiden nimellä, on direktiivin 98/43/EY 3 artiklan 1 kohdan perusteella kokonaan ja ehdottomasti kielletty. Kyseisen jäsenvaltion tekemä erityinen päätös ei siis kantajien mukaan ole tämän kiellon toimeenpanon edellytys.
- 47 Poikkeuksen myöntäminen edellyttää lisäksi kantajien mukaan sellaisten direktiivissä säädettyjen ankarien edellytysten täyttymistä, jotka rajoittavat jäsenvaltioiden harkintaa. Ensiksikin näiden tuotteiden mainontakielto on ehdoton, jos tupakkatuotteiden valmistaja ei ole pitänyt muita tuotteita kaupan ennen 30.7.1998. Toiseksi jäsenvaltio voi päättää muita tuotteita koskevasta mainontakiellosta tehtävistä poikkeuksista vain, jos muiden tuotteiden nimeä on vilpittömässä mielessä käytetty ennen 30.7.1998. Kolmanneksi jos jäsenvaltio käyttää tätä oikeutta, sillä on direktiivin 98/43/EY 3 artiklan 2 kohdan mukaan velvollisuus vaatia, että muun tuotteen nimeä voidaan käyttää ainoastaan ”muodossa, joka selvästi erottuu tupakkatuotteesta käytetystä nimestä, ja ilman tupakkatuotteesta jo käytettyä muuta erottavaa tunnusta”.
- 48 Salamander ja Davidoff-yhtiöt esittävät, että vaikka jäsenvaltiot käyttäisivätkin poikkeamisoikeutta, niillä on joka tapauksessa velvollisuus muuttaa graafisesti niitä merkkejä, joita ne käyttävät luvan perusteella tai joiden haltijoita ne ovat ja joita käytetään pidettäessä kaupan muita kuin tupakkatuotteita. Nämä merkit menettävät siis arvonsa ja kantajat joutuvat käytännössä lopettamaan niiden käytön. Tällä niiden merkkien muuttamista koskevalla vaatimuksella, joita käytetään pidettäessä kaupan muita tuotteita, loukataan vakavasti ja perusteettomasti tavaramerkkioikeuksia, omistusoikeutta ja liiketoiminnan vapaata harjoittamisoikeutta.

- 49 Lancaster lisää Davidoff-yhtiöiden tukemana, että vaikka viimeksi mainitut ovatkin tosiasiallisesti ottaneet käyttöön muita ”Davidoff”-merkkisiä tuotteita ennen 30.7.1998, riidanalaisessa direktiivissä säädetty uusia muita tuotteita koskeva kielto koskee niitä. Niiden liiketoimintatapoihin on näet viimeisten 15 vuoden aikana kuulunut se, että ne saattavat joka kolmas vuosi markkinoille uuden muun tuotteen. Lancasterin mukaan tämän tavan jatkuminen on tällä hetkellä uhanalaisena, koska tiedetään, että yksikään kantajien mahdollisista yhteistyökumppaneista ei tule tekemään lisenssisopimusta, jos se ei ole vakuutunut siitä, että se voi hyötyä ”Davidoff”-merkin tunnettuudesta.
- 50 Markenverband toteaa lopuksi, että yhteisöjen tuomioistuin on jokin aika sitten katsonut, että EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklan (josta on muutettuna tullut EY 95 artikla) perusteella annettulla direktiivillä voi olla välitön oikeusvaikutus siitä huolimatta, että jäsenvaltioilla on tämän direktiivin oikeudellisen perustan nojalla mahdollisuus pyytää poikkeusta kyseisen direktiivin täytäntöönpanosta (asia C-319/97, Kortas, tuomio 1.6.1999, Kok. 1999, 22 ja 23 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa).
- 51 Vastaajat ja niitä tukevat väliintulijat katsovat, ettei riidanalainen direktiivi koske kantajia suoraan.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 52 Jotta yhteisön riidanalainen toimi koskisi suoraan yksityistä, edellytetään, että sillä on välittömiä vaikutuksia yksityisen oikeusasemaan ja ettei se jätä niille, joille se on osoitettu ja joiden tehtävänä on sen täytäntöönpano, ollenkaan harkintavaltaa, koska täytäntöönpano on luonteeltaan puhtaasti automaattista ja perustuu yksinomaan yhteisön lainsäädäntöön eikä muita välittäviä sääntöjä sovelleta (asia C-386/96 P, Dreyfus v. komissio, tuomio 5.5.1998, Kok. 1998, s. I-2309, 43 kohta).

- 53 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on siis tutkittava, vaikuttaako riidanalainen direktiivi sinänsä kantajien oikeudelliseen asemaan.
- 54 Tältä osin on muistutettava, ettei direktiivillä sinänsä voida asettaa velvollisuuksia yksityiselle oikeussubjektille ja ettei siihen sellaisenaan voida vedota tätä henkilöä vastaan (em. asia Marshall, tuomion 48 kohta; asia 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, tuomio 8.10.1987, Kok. 1987, s. 3969, 9 kohta; em. asia Faccini Dori, tuomion 25 kohta ja asia C-192/94, El Corte Inglés, tuomio 7.3.1996, Kok. 1996, s. I-1281, 15 kohta). Tästä seuraa, että direktiivi, jolla — kuten nyt esillä olevassa asiassa — velvoitetaan jäsenvaltiot asettamaan velvollisuuksia taloudellisille toimijoille, ei sellaisenaan, ennen kansallisten täytäntöönpanotoimien toteuttamista ja niistä riippumatta, vaikuta suoraan näiden taloudellisten toimijoiden oikeudelliseen asemaan perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuun tavoin.
- 55 Kantajat väittävät kuitenkin, että riidanalainen direktiivi koskee niitä suoraan jo ennen sen täytäntöönpanoa.
- 56 Kantajat väittävät edellä mainitussa asiassa Inter-Environnement Wallonie annetun tuomion perusteella ensinnäkin, että on olemassa yleinen oikeusperiaate, jonka mukaan sekä jäsenvaltioiden julkisoikeudellisilla kokonaisuuksilla että kaikilla yksityisoikeudellisilla oikeussubjekteilla on direktiivin täytäntöönpanolle säädetyn määräajan kuluessa velvollisuus pidäytyä toteuttamasta toimenpiteitä, jotka ovat omiaan vakavasti vaarantamaan direktiivissä säädetyn tavoitteen toteuttamisen.
- 57 Tältä osin riittää kun todetaan, että tätä asiassa Inter-Environnement Wallonie annetusta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta ilmenevää velvollisuutta ei voida ulottaa koskemaan yksityisiä. Se perustuu näet EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toiseen kohtaan (josta on tullut EY 10 artiklan toinen kohta), jossa määrätään, että jäsenvaltiot ”pidäytyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista”, ja EY:n perustamissopimuksen 189 artiklan kolmanteen kohtaan (josta on tullut EY

249 artiklan kolmas kohta), jossa määrätään, että ”direktiivi velvoittaa saavutettavaan tulokseen nähden jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu, mutta jättää kansallisten viranomaisten valittavaksi muodon ja keinot” (em. asia Inter-Environnement Wallonie, tuomion 45 kohta), eli määräyksiin, jotka on osoitettu yksinomaan jäsenvaltioille, ei yksityisille. Edellä mainitun oikeuskäytännön ulottaminen yksityisiin oikeussubjekteihin merkitsisi sitä, että yhteisöllä olisi toimivalta välittömien oikeusvaikutuksien säätää yksityisiin oikeussubjekteihin kohdistuvista velvoitteista, vaikka sillä on tämä toimivalta ainoastaan niissä asioissa, joista se voi antaa asetuksia (em. asia Faccini Dori, tuomion 24 kohta). Kuten edellä 54 kohdassa on todettu, itse direktiivillä ei voida asettaa velvoitteita yksityiselle oikeussubjektille.

58 Tämä väite on siis hylättävä.

59 Toiseksi Una Film katsoo kuuluvansa Itävallan julkisiin yrityksiin siitä huolimatta, että se on yksityisoikeudellinen yritys, ja että sillä näissä olosuhteissa ja edellä mainitussa asiassa Inter-Environnement Wallonie annettussa tuomiossa omaksutun ratkaisun mukaisesti on velvollisuus noudattaa direktiiviä 98/43/EY sen täytäntöönpanolle säädetyin määräajan kuluessa. Tämän väitteensä tueksi se vetoaa edellä mainitussa asiassa Foster ym. annettuun tuomioon.

60 On kuitenkin syytä todeta, että Una Film ei voi vedota viimeksi mainittuun tuomioon, jossa yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että sellaisiin direktiivin säännöksiin, joilla saattaa olla suoria oikeusvaikutuksia, voidaan vedota sellaista elintä vastaan, ”joka oikeudellisesta muodostaan riippumatta on viranomaisen antaman toimenpiteen nojalla ja tämän viranomaisen valvonnan alaisuudessa velvollinen tarjoamaan yleisen edun mukaisia palveluja ja jolla tästä syystä on sellaista erityistä toimivaltaa, joka ylittää toimivallan, joka aiheutuu yksityisten oikeussubjektien välisiin suhteisiin sovellettavista säännöistä” (em. asia Foster ym., tuomion 20 kohta ja tuomiolauselma). Vaikka katsottaisiinkin, että Austria Tabakia voidaan nyt esillä olevassa asiassa edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Irlanti annettuun tuomioon viitaten pitää edellä mainitussa asiassa Foster ym. annettussa tuomiossa tarkoitettuna viranomaisena siitä huolimatta, että sen lakiin perustuva tupakkatuotteiden myyntimonopoli Itävallassa on lakkautettu ja se on yksityistetty, Una Film ei ole osoittanut eikä edes väitä, että sen harjoittama,

Austria Tabakin kanssa tehtyyn sopimukseen perustuva liiketoiminta, ts. tupakkatuotteita koskevien mainoselokuvien levittäminen elokuvateattereihin, olisi yleisen edun mukainen palvelu, tai että tämän toiminnan harjoittaminen ei perustuisi yksityisoikeudellisiin sopimuksiin, vaan viranomaisen toimenpiteisiin taikka että sillä olisi tätä tarkoitusta varten sellaisia toimivaltuuksia, jotka ylittävät yksityisten välisiin suhteisiin sovellettavissa säännöissä annetut toimivaltuudet.

- 61 Tämäkin väite on siis hylättävä.
- 62 Kolmanneksi kantajat viittaavat niihin taloudellisiin seurausvaikutuksiin, joita niille aiheutuu tai saattaa aiheutua siitä, että riidanalainen direktiivi tullaan piakkoin täytäntöönpanemaan. Jos oletetaan, että nämä vaikutukset aiheutuvat suoraan itse direktiivistä eivätkä siitä, että taloudelliset toimijat varautuvat etukäteen siihen, että jäsenvaltiot täytäntöönpanevat sen, ne eivät kuitenkaan vaikuta kantajien oikeudelliseen vaan ainoastaan tosiasialliseen asemaan.
- 63 Tämäkin väite on siis hylättävä.
- 64 Kantajat väittävät tämän jälkeen, että sen jälkeen kun riidanalainen direktiivi on täytäntöönpanettu, se koskee niitä suoraan eli kansallisista täytäntöönpanotoimista riippumatta. Direktiivillä 98/43/EY kielletään näet tupakkatuotteiden mainostaminen eikä siinä jätetä jäsenvaltioille minkäänlaista harkintavaltaa. Sillä kielletään myös sellaisten tuotteiden mainostaminen, jotka eivät ole tupakkatuotteita, mutta joita pidetään kaupan tupakkatuotteen nimellä ja jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus poiketa kiellosta. Kielto on siis pääperiaate, kun taas poikkeaminen on mahdollista ainoastaan, jos jäsenvaltiot tekevät erityispäätöksen ja jos ankarat edellytykset täyttyvät. Näin ollen poikkeusta ei voida soveltaa sellaiseen tuotteeseen, jota on ensimmäisen kerran pidetty kaupan tupakkatuotteen nimellä direktiivin 98/43/EY voimaantulon eli 30.7.1998 jäl-

keen. Vaikka jäsenvaltiot myöntäisivätkin poikkeuksen, niiden on joka tapauksessa vaadittava muina tuotteina kaupan pidettyjen tuotteiden merkkien graafista muuttamista.

- 65 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa aluksi, että edellä 54 kohdassa mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan riidanalaisella direktiivillä itsellään ei voida asettaa kantajille velvollisuutta pidettyä tupakkatuotteiden tai muiden tuotteiden kaikesta mainonnasta. Tämä velvollisuus voidaan asettaa ainoastaan jäsenvaltioiden toteuttamilla täytäntöönpanotoimilla.
- 66 Edellä mainitussa asiassa Kortas annettuun tuomioon tältä osin perustuva väite ei ole perusteltu. Tämän tuomion mukaan se, että jäsenvaltioilla on direktiivin oikeudellinen perusta huomioon ottaen oikeus vaatia poikkeusta aivan kuten niillä on oikeus tietyissä tilanteissa myöntää poikkeus muita tuotteita koskevasta mainostamiskiellostä, ei ole merkitystä sellaisen direktiivin välittömän oikeusvaikutuksen kannalta, joka — kuten nyt esillä olevassa asiassa — on annettu perustamissopimuksen 100 a artiklan nojalla. Edellä mainitussa tuomiassa omaksuttu ratkaisu liittyy yksinomaan siihen kysymykseen, onko yksityisillä oikeus vedota direktiiviin jäsenvaltioita vastaan ja edellä on todettu, ettei direktiivillä sinänsä voida asettaa velvollisuuksia yksityisille eikä siihen sellaiseen siis voida vedota jäsenvaltiota vastaan.
- 67 Tämän jälkeen on toissijaisesti todettava, että jäsenvaltioilla on vapaus sallia tupakkatuotteen nimellä vilpittömässä mielessä ennen 30.7.1998 kaupan pidettyjen muiden kuin tupakkatuotteiden mainontaa, mikä koskee Salamanderia, Davidoff-yhtiöitä ja osittain Una Filmiä.
- 68 Näiden tuotteiden mainonnan mahdollinen kieltäminen jäsenvaltiossa ei kuitenkaan ole seurausta riidanalaisesta direktiivistä, vaan tämän jäsenvaltion harkintaan perustuvasta päätöksestä olla käyttämättä tällä direktiivillä annettua poikkeamismahdollisuutta.

- 69 Kun jäsenvaltio poikkeaa näitä samoja tuotteita koskevasta mainontakiellosta, tämä poikkeaminen on joka tapauksessa samalla tavoin seurausta jäsenvaltion harkintaan perustuvasta päätöksestä, jolla se käyttää tätä poikkeamis-mahdollisuutta. On totta, että tällaisessa tapauksessa jäsenvaltiolla on riidan-alaisen direktiivin 3 artiklan 2 kohdan nojalla velvollisuus vaatia, että näiden tuotteiden nimeä käytetään ”ainoastaan muodossa, joka selvästi erottuu tupak-
katuotteesta käytetystä nimestä”. Tämä jäsenvaltion velvollisuus on kuitenkin vain edellä mainitun harkintaan perustuvan päätöksen välttämätön seuraus ja jäsenvaltio voi sitä noudattaessaan käyttää laajaa harkintavaltaansa, sillä edellä mainittu artikla on sanamuodoltaan erittäin yleinen.
- 70 Edellä esitetystä seuraa, että jäsenvaltiot velvoitetaan direktiivillä 98/43/EY asettamaan velvollisuuksia taloudellisille toimijoille, mutta tällä direktiivillä sinänsä ei voida asettaa velvollisuuksia kantajille, joten se ei koske kantajia suoraan. Lisäksi direktiivillä jäsenvaltioille annettu harkintavalta on sen kaltainen, että sen perusteella on mahdotonta, että direktiivi koskisi kantajia suoraan. Tästä seuraa, ettei se sellaisenaan vaikuta kantajien oikeudelliseen asemaan, toisin kuin edellä mainitussa asiassa Dreyfus vastaan komissio annetussa tuomiossa määritely peruste.
- 71 Tästä seuraa, että kanteita ei oteta tutkittaviksi ja että ne näin ollen on hylättävä ilman että olisi tarpeen tutkia, koskeeko riidanalainen direktiivi kantajia suoraan.

Oikeussuojan riittävyys

- 72 Kantajat väittävät, että jos niiden kanteet jätetään tutkittaviksi ottamatta, ne eivät voi saada riittävää oikeussuojaa nostamalla direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettuja kansallisia lakeja tai hallinnollisia määräyksiä koskevia kanteita.

- 73 Kantajat väittävät, että useimpien kansallisten tuomioistuinjärjestelmien mukaan direktiivin räytöntöönpanotoimia ja niitä vaikutuksia, joita siitä ennen sen täytäntöönpanoa aiheutuu, ei voida riitauttaa tai että tämä riitauttaminen ei ainaakaan voi tapahtua tehokkaasti. Kantajat katsovat, että ennakkoratkaisumenettely, johon kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevat asiat saattavat antaa aiheen, ei ole tyydyttävä vaihtoehto direktiiviä koskevalle suoralle kumoamiskanteelle, joka on nopeampi ja tehokkaampi oikeussuojakeino jonkin oikeuden turvaamiseksi. Salamander ja Alma Media -yhtymän yhtiöt lisäävät, että tässä tilanteessa niiden on mahdotonta kohtuullisen ajan kuluessa saada ratkaisu kysymykseen, onko direktiivi 98/43/EY pätevä eivätkä ne näin ollen saa tosiasiallista oikeussuojaa, ja että tällaisella menettelyllä rikotaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelemiseksi tehtyä Euroopan yleis-sopimusta.
- 74 Sen väitteen osalta, jonka mukaan ei ole olemassa sellaisia kansallisia oikeussuojakeinoja, joiden avulla riidanalaisen direktiivin pätevyys voitaisiin tutkia EY:n perustamissopimuksen 177 artiklaan (josta on tullut EY 234 artikla) perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että periaate, jonka mukaan kaikilla oikeussubjekteilla on oltava yhdenvertainen mahdollisuus nostaa kumoamiskanne yhteisöjen tuomioistuimissa, edellyttää sitä, että kanteen nostamisen edellytykset eivät riipu kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksen ominaispiirteistä. Tältä osin on myös todettava, että jäsenvaltioiden on EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan (josta on tullut EY 10 artikla) mukaisen lojaalin yhteistyön periaatteen nojalla edistettävä EY:n perustamissopimuksessa käyttöön otetun oikeussuojakeinoja ja menettelyjä koskevan järjestelmän toimintaa, jolla yhteisöjen tuomioistuimen tehtäväksi annetaan yhteisön toimielinten toimien laillisuuden valvonta (asia 294/83, *Les Verts v. parlamentti*, tuomio 23.4.1986, Kok. 1986, s. 1339, 23 kohta ja asia T-173/98, *Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto*, määräys 23.11.1999, 62 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa). Näillä seikoilla ei kuitenkaan voida perustella sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jättäisi huomiotta perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa perustetun oikeussuojakeinojen järjestelmän, sellaisena kuin sitä on täsmennetty oikeuskäytännössä, ja ylittäisi tässä määräyksessä asetetut toimivaltansa rajat.
- 75 Sen väitteen osalta, jonka mukaan ennakkoratkaisumenettely on tehoton verrattuna suoraan kumoamiskanteeseen, on korostettava, että vaikka tällainen seikka näytettäisiinkin toteen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi

asettua yhteisön lainsäätäjän paikalle ja muuttaa EY:n perustamissopimuksen 173, 177 ja 178 artiklassa (josta on tullut EY 235 artikla) määrättyä oikeussuojakeinoja ja oikeudenkäyntiä koskevaa järjestelmää, jonka mukaan toimielinten toimien laillisuusvalvonta kuuluu yhteisöjen tuomioistuimelle ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle. Luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman sellaisen kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamista, joka ei täytä EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa asetettuja edellytyksiä, ei missään tapauksessa voida perustella tällaisella seikalla (em. asia *Asocarne v. neuvosto*, määräyksen 26 kohta ja asia *C-87/95 P, CNPAAP v. neuvosto*, tuomio 24.4.1996, Kok. 1996, s. I-2003, 38 kohta).

76 On todettava, että yhteisöjen tuomioistuimessa on jo nyt, eli ennen riidanalaisen direktiivin täytäntöönpanolle säädetyin määräajan päättymistä, vireillä High Court of Justice (Yhdistynyt kuningaskunta) 2.3.1999 tekemällään päätöksellä esittämä ennakkoratkaisupyyntö, joka koskee pätevyuden arviointia (asia *C-74/99*).

77 Ei vaikuta siltä, ettei kantajilla olisi mitään oikeussuojakeinoja direktiivin 98/43/EY mahdollisia vaikutuksia vastaan. Asianomaiset voivat näet joka tapauksessa riitauttaa sen EY:n perustamissopimuksen 178 ja 215 artiklassa (josta on tullut EY 288 artikla) määrättyä sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa oikeudenkäynnissä, jos ne katsovat, että direktiivistä aiheutuu niille suoranaista vahinkoa (asia *C-409/96 P, Sveriges Betodlares Centralförening ja Henrikson v. komissio*, määräys 18.12.1997, Kok. 1997, s. I-7531, 52 kohta).

78 Näin ollen nyt esillä olevassa asiassa on noudatettu yhteisön oikeuden yleistä periaatetta, jonka mukaan jokaisella, jonka oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tosiasiallinen mahdollisuus käyttää oikeussuojakeinoja, ja joka vastaa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelemiseksi tehdyn Euroopan yleis-sopimuksen 13 artiklaa.

79 Tästä seuraa, että Salamanderin, Una Filmin, Alma Media -yhtymän yhtiöiden ja Davidoff-yhtiöiden nostamat kanteet on jätettävä tutkittaviksi ottamatta.

- 80 Näin ollen kantajien vaatimukset, joilla ne kehottavat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta luopumaan asioiden T-172/98 ja T-175/98—T-177/98 käsittelemisestä, jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi ratkaista kumoamiskanteet, ovat menettäneet kohteensa.

Oikeudenkäyntikulut

- 81 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan parlamentin ja neuvoston oikeudenkäyntikulut, koska viimeksi mainitut ovat sitä vaatineet.
- 82 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Näin ollen Suomen tasavalta, Ranskan tasavalta, Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 83 Koska Markenverband, Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figli ja Lancaster eivät ole vaatineet, että kantajat velvoitettaisiin korvaamaan niiden väliintulosta aiheutuneet oikeudenkäyntikulut, ne vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Asiat T-172/98 ja T-175/98—T-177/98 yhdistetään tuomion antamista varten.
- 2) Kanteet jätetään tutkittaviksi ottamatta.
- 3) Kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan ja ne veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan parlamentin ja neuvoston oikeudenkäyntikulut.
- 4) Suomen tasavalta, Ranskan tasavalta, Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.
- 5) Markenverband eV, Manifattura Lane Gaetano Marzotto & Figli SpA ja Lancaster BV vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Lenaerts

Azizi

Jaeger

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä kesäkuuta 2000.

H. Jung

kirjaaja

K. Lenaerts

kolmannen jaoston puheenjohtaja